De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des *Vrijdags* aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE**. Abonnementen en Advertentiën aan den **Uitgever J. A. WORMSER; Bureau N. Z. Voorburgwal 44, te Amsterdam.** Inzendingen die later dan *Donderdag* 's namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen

Zondag 20 December 1896. N°. 991.

Abonnementsprijs: *franco* **aan huis, per drie maanden ƒ 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureel 10 Cent.**
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureel te Amsterdam.
Advertentiën: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elken regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. p. regel.

„Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst."

[KERSTFEEST]

> Want een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij is op zijnen schouder; en men noemt zijnen naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst.
> Jesaia 9:5.

Een *Kindeke* is u in de Kribbe van Bethlehem gegeven, een *Kind des menschen* is u geboren.

Waartoe dit?

Waarom verscheen Immanuel niet op eenmaal in *volwassen* gestalte? Wat was het, dat de Zone Gods zich tot in de hulpbehoevendheid, tot in de machteloosheid van het Kindeke *aan de moederborst*, ja, tot in de verborgenheid van het nog *ongeboren* Kindeke vernietigen moest? En op die vraag antwoordt Christus' kerk met eenstemmig belijden, dat hierin het oordeel over *uw* ontvangenis en *uw* geboorte ging. Tot achter uw geboorte, ja, tot in uw ontvangenis slingert zich de wortelvezel van het zondig bederf om uw menschelijk aanzijn, en daarom moest tot in dien diepstliggenden aanvang van uwe menschelijke existentie hij, die u ten Heiland zijn zou, ingaan.

Op de vraag: »Wat nut u de heilige ontvangenis en geboorte van Christus?" geeft de Heidelberger dan ook dit volkomen juiste, veel te weinig ingedachte, en toch zoo vertroostende antwoord: »Dat hij met zijn onschuld uw zonde *waarin gij ontvangen en geboren zijt*, voor Gods aangezicht bedekt."

Zoo is dan het mysterie van Bethlehem alleen voor »*het volk dat in duisternis zit*", dat de diepe schaduw der erfzonde, als een donkere nacht, uit eigen geboorte en ontvangenis over zich voelt komen; en dat *hierónder* het meest benauwd is en zucht, dat het kwaad in onze natuur zelf huist, en dat er tot in onzen eersten aanvang, ja, tot in onze ontvangenis, geen vingerbreed en geen schreef is, waarin de zonde ons niet vóór was, om ons bestaan zelf als mensch in zonde voor God in te wikkelen.

En wie *dit* nu beseft, en door die bange donkerheid zich gedrukt gevoelt, voor *dien* is te Bethlehem een Licht opgegaan in de duisternis. Want dat »*Kindeke* ons geboren" spreekt van een redding die het gif tot in ons eigen kindzijn naspeurt. Dat *Kindeke* van den Heiligen Geest ontvangen, draagt tot achter onze eigen ontvangenis het heil onzes Gods.

En nu wordt dit Kindeke met vijf namen, rijk van inhoud, genoemd. Over het volk dat de duisternis kent, gaat een »groot Licht" op, en hij, in wien dat licht verschijnt, heet *Wonderlijk*, heet *Raad*, heet *Sterke God*, heet *Vader der eeuwigheid*, en *Vredevorst*.

Om u dat *Wonderlijk* te doen verstaan wijst de profeet u op Israëls historie onder Gideon. Niet om Gideon, maar overmits in Israëls strijd en leed en uitredding zinbeeldig de worsteling en het lijden en de verlossing van al 's Heeren volk geteekend ligt.

Ook over Israel hing toen de wolk der duisternis. Midian had onder Israël gemoord, gewoed, geplunderd, en er was niemand die uit Midians hand verlossen kon.

Immers alleen door zwaard tegen zwaard, door speer tegen speer, door pijl tegen pijl te keeren scheen verlossing uit Midians hand mogelijk. En zie, toen elk benauwde in Israël de verlossing van het kruisen van het zwaard verwachtte, schonk God toen ongedacht en onverwacht redding door *kruiken* die men stuksloeg en door *fakkels*, waarmeé Gideons mannen zwaaiden.

Dat nu was *Wonderlijk*. Als het van het zwaard, druipende van bloed, gewacht wordt, en het komt van een kruik die ge stuk stoot.

Dan gaat het tegen alle denken in, en het komt door hetgeen waarop niemand gedacht had. En zoo nu ook heet dit »Kindeke ons geboren, allereerst *Wonderlijk*, omdat het heil niet kwam in den weg, waarop een ieder die naar verlossing smachtte, gehoopt had, maar van een kant, waarheen geen oog getuurd had. Gij hadt het van de wijzen der wereld, van de denkers der eeuw, van de edelen der volken gewacht, en nu, zie op dat *Kindeke*. Dát is uw Immanuel. Dat Kindeke in de windselen, daarin is al uw heil.

Het *Wonderlijke* is er als de natuur het moet opgeven; als der dingen loop machteloos blijkt; als er uit ons menschelijk bestaan, uit ons menschelijk geslacht, en uit allen schat die in de menschheid schuilt, geen hulpe *kan* voortkomen; en als dan toch buiten natuur- en menschelijke kracht om, die hulpe u toekomt van uw God.

Uit zijn wondere genade, door zijn almachtigheid!

Ditzelfde nu wordt u nog nader ontvouwd in dien tweeden naam van: *Raad*.

Raad komt er, als in gemeenschappelijken nood, zij die saâm onder druk of angst gebogen gaan, *raad* plegen, *raad* uitdenken, *raad* schaffen.

Of ook, er komt raad in nood, als op het hachelijk oogenblik een wijze onder de kinderen der menschen zijn stem verheft, en raad aan de radeloozen geeft.

En zoo ook had men in dezen gemeenschappelijken nood der zonde op raad gepeinsd en op raad gezonnen. Ieder voor zichzelf en velen saâm. En keer op keer was onder allerlei volk en onder allerlei hemelstreek een wijze opgestaan, om raad aan de kinderen der menschen te geven, en zijn raad bij hen aan te dringen.

Ook daar toch, waar geen diepere kennisse van zonde noch zelfs een vermoeden van doemschuld of verdorvenheid aanwezig was, beving desniettemin de volken een algemeen besef van heimwee naar gelukkiger toestand, naar een ontkomen aan de inzinking van onze menschelijke kracht. En dan kwamen er wetgevers en wijzen, zedenleeraars en rechters, opvoeders en leiders der geesten, die elk hun verzinning, hun redmiddel, hun raad aandroegen.

Wijsheid noemden ze dat, maar een wijsheid die telkens weer verdwaasd werd.

De zonde school te diep in het merg onzer ziele, en geen raad die die diepte niet peilde kon bestaan.

Maar ziehier nu dit *Kindeke*, dat aller raad beschamen komt, en in hetwelk de gansch eenige raad ter behoudenis, de eenig reddende raad in uw zielsnood belichaamd voor u ligt.

Hier is de *Raad*, en die Raad *verwezenlijkt*, die Raad *uitgevoerd*, en in dien Raad de profetie van een behoudenis, die in geen komenden nood u verlegen laat, en die *Raad* blijken zal tot aan, tot over dood en graf, ja, tot in alle eeuwigheid.

Ook hier dus weer dezelfde tegenstelling. Was het in den naam *Wonderlijk* de almacht van de hulpe Gods die reddend te midden van de volstrekte hulpeloosheid uwer menschelijke natuur nederdaalt, hier is het de *Wijsheid* Gods die heerlijk afschittert tegenover de verdwazing van al uw menschelijk beramen.

Bij u de radeloosheid, uit Hem de Raad die u behoudt.

En daarom aan dien Raad voor u geen deel, en door dien Raad ook voor u geen uitkomst, of ge moet de hand op den mond durven leggen, en de wijsheid der wereld verachten durven, om in geen ander te roemen dan in hem, die ons van God tot *wijsheid* eerst, en pas daarna, en als zoodanig, tot rechtvaardigheid, tot heiligmaking en tot volkomen verlossing gegeven is.

Dat Kindeke »*Wonderlijk*", waarin de *Raad* ter behoudenis vleesch werd, heet daarom in de derde plaats: *Sterke God*, want het uitdenken van raad is niet genoeg, die raad moet ook verwezenlijkt; en de strijd, de worsteling daartoe vereischt, is ontzettend.

En waar ge nu deswege, ook na het beluisteren van dien hemelschen raad, angstvallig vragen zoudt: »Maar wie zal ons dat goede doen zien"? daar komt de Schrift u voor, en noemt u den derden naam van dat Kindeke. Hij is *Sterke God*, of liever nog, gelijk er letterlijk staat: *God-held*.

Bang zijn de machten, die tegen u opdringen; angstig om aan te zien de machten die tegen u overstaan. Dat merkt wel de onnadenkende niet, want de »poorten der helle," zijn met het bloote oog niet te zien. Maar wie geestelijk licht ontving, en bij het schijnen van dat licht begint te ontdekken, wat er op den achtergroud, in de donkere verte als booze onheilspellende macht naar ons toe komt sluipen, ons belaagt, en het op ons verderf en onzen eeuwigen ondergang toelegt, die huivert bij het indenken. Want ge noemt ze wel als holle klanken: *Satan*, *zonde* en *wereld*; maar wie er mede te doen kreeg, weet wel beter dat het geen holle klanken zijn, maar drie geweldige, sluipende machten, die u bij de keel grijpen eer ge het weet en uw hart vergiftigen eer ge er op bedacht zijt.

Tegen die drie zielverdervende machten is dan ook geworsteld zoolang er zondeleed op aarde het hart heeft gekweld, en heimwee naar vrijer, reiner leven in het menschenhart gekend is.

Gestreden en geworteld in de eenzame verborgenheid en op de markt des levens, door mannen en vrouwen, door ouden en jongen, door Joden die Jehova kenden, en door Heidenen die God zochten in hun afgod.

Want wel gaf de groote massa willig aan de zonde toe. Maar toch is er altijd en overal een kleine schare geweest, waren er altoos enkele reuzengestalten op geestelijk gebied, in wie de gemeene gratie zich bijzonderlijk verheerlijkte, en die oproeiden tegen den stroom van dartelheid en zingenot, om weer den ernst des levens te grijpen.

Maar duurzaam gebaat had het niet.

Ten slotte was de sterkste bezweken, en de beste weer verzwolgen in den stroom.

Heldenmoed uit onze natuur, sterkte uit ons menschelijk aanzijn, *kon* geen duurzame overwinning behalen, omdat de grond zelf waarop men worstelde onder de voeten wegzonk, en geen gebroken menschelijke kracht tegen den sterken Satan bestand was.

Doch ziehier nu dit Kindeke! In dat Kindeke schuilt de geestelijke Nimrod, die als een geweldig held voor den Heere zal zijn.

Dat Kindeke zal eens strijden gelijk geen kind des menschen ooit streed. Dat Kindeke zal worstelen met Satan gelijk geen zondaar ooit geworsteld heeft. En hem zal noch Satan, noch zonde noch wereld overmannen kunnen, omdat hij en hij alleen is niet maar de *mensch*-held, maar de *God*-held, die voor zijn Goddelijke overmacht alle vijand Gods en der menschen zal doen bukken.

Wonderlijk, Raad, maar ook: Sterke God, en daarom uw *machteloosheid* om uzelven te behouden door zijn *alles-vermogende* behoudenis in het klaarste licht gesteld.

Als ik zwak ben, dan is hij krachtig in mij.

En alleen wie ziende op dien Sterken God afziet van alle eigen machteloos pogen, wordt heerlijk door dien Sterken God gered.

»*Vader der eeuwigheid*" is Immanuels vierde naam. Een naam die natuurlijk niet aanduidt dat de eeuwigheid zelf uit den Zoon zou zijn. De Schrift toch leert duidelijk dat alle dingen zijn *uit* den Vader en *door* den Zoon.

Dit »Vader der eeuwigheid" doelt op iets geheel anders. Het staat tegenover de ontzettende macht die de zonde in *den Tijd* bezit.

De zonde heeft zich niet alleen in ons hart genesteld, maar ook in ons verleden en in het verleden van ons geslacht. Ze heeft haar steunsel gezocht in de gewoonten die de Tijd geijkt, in de zeden die de Tijd gevestigd, in de instellingen die de Tijd in het leven geroepen, in de meeningen en denkbeelden waaraan de Tijd ingang geschonken heeft.

Zoo is er uit den Tijd een zondige macht opgekomen in de traditie, een macht die loodzwaar drukt, en waaraan geen kind des menschen zich anders dan door in overspannen waanzin te vervallen, geheel onworstelen kan.

Die vreeslijke macht van het *verleden* werkt na in uw consciëntie, in het kwaad gerucht dat men u nahoudt, in lichaamskracht die gebroken, in goed dat verloren is.

Ja, zelfs tot in uw persoon, tot in uw ziel en lichaam wist die booze macht van het *verleden* zich vast te zetten, in erfelijke kwalen, in erfelijke zondige karaktertrekken, in erfschuld en erfverderfenis.

o, Kondt ge opeens dat *verleden*, al wat achter u ligt, en tot zelfs uit verre geslachten in u nawerkt, van u afschudden, ge zoudt u op eenmaal als vrij en verlost gevoelen.

Maar dat kunt ge *niet*.

Als met koperen ketenen ligt dat verleden aan uw voeten gebonden, en gij kunt geen stap zetten op den weg, zonder het met u te sleepen.

Maar ziehier nu dat Kindeke! Over dat Kindeke Immanuel heeft de Tijd geen macht. Neen hij beheerscht dien Tijd met de majesteit waarvan het Goddelijk leven de eeuwigheid in zich draagt.

Hij gaat achter den Tijd en achter den aanvang van de stofkens der aarde terug, en als eens de Tijd voleind zal zijn, en voor het laatst alle uurwerk zal zijn afgeloopen, zal hij nog eeuwig in zichzelven zijn.

En daarom is er bij hem hulpe ook tegen de booze macht van den *Tijd*, tegen den ontzettenden druk van het *verleden*, en evenzoo tegen den angst voor de toekomst.

Als de »Vader der eeuwigheid" omsluit hij den Tijd van achteren en van voren, en wie hem kennen, en dat Kindeke bezitten mag, is ook van de tirannie der erfelijkheden, van het juk der traditie, van de plage van het verleden, van de heerschappij der jongste oogenblikken verlost.

Eindelijk dat Kindeke heet *Vredevorst*, de tegenstelling van Salomo als vorst des vredes tegenover David als den strijdenden held.

De vorst die oorloogt, om te oorlogen, verteert het goed en het bloed van zijn volk, en waadt door een stroom van bloed en tranen tot roem en eere.

In de dagen van David was het volk dan ook hard gedrukt en verteerde het zijn levenskracht in bestendigen krijg.

Maar heel anders werd het onder Salomo's regeering, toen al het volk ruste had, en teerde op den buit, en nederzat onder zijn wijnstok en zijn vijgeboom.

Toen niet meer de vorst, die den schat zijns volks opteerde, maar de koning vol majesteit, die uit zijn rijken schat uitdeelde en al het volk dat tot zijn rijk behoorde, zegenen kon tot in lengte van dagen.

En zoo nu is het ook met dit wondere Kindeke.

Ook voor Immanuël de worsteling, maar een strijd waarin niet het volk zijn bloed voor hem, maar hij voor dat volk zijn eigen hartebloed vergiet. En zoo ook bij onze Salomo, die al den buit bezit, al den schat zijns lijdens verwierf, en nu leeft als Vredevorst om ons te zegenen, om ons met zijn schat te verrijken, en ons weelde der ziel te doen genieten uit den buit dien hij op Satan veroverde.

Voor ons de aanwijzing, dat niet wij hem iets moeten pogen toe te brengen, maar dat hij het alles ons toebrengt, en dat zelfs onze beste werken, nooit zijn buit verrijken kunnen, maar uit zijn onmetelijken buit voor ons genomen en ons toebedeeld zijn.

Dit vijftal heerlijke namen, *Wonderlijk*, *Raad*, *Sterke God*, *Vader der eeuwigheid*, *Vredevorst* is alzoo niets dan de bundel stralen, waarin de rijkdom van Immanuëls innerlijk wezen en de vrucht van zijn werk uitstraalt.

Die vijf heerlijke namen, én uit de ervaring der eigen ziel, én uit de volheid zijner glorie kennen is: *Hem kennen en de kracht zijner opstanding*.

Het is, staande voor de Kribbe van Bethlehem, de beteekenis van »dat Kindeke dat ons gegeven is" verstaan.

En hierin nu is het kind van God vanzelf *dagelijks* bezig. Van die oneindige volheid van Immanuël verstaat hij nog slechts zulk een klein stukske, vooral zulk een klein stukske met proefondervindelijke zielservaring, dat het zijn *dagelijksche* bede blijft, om telkens *iets meer* van dien schat die in zijn Heiland ligt te kennen.

Wie alleen als weer het Kerstfeest nabij is, zich met voorliefde in die wereld van hemelsche gedachten verzinkt, moge »het geklank des Konings" van verre gehoord hebben, dorpelwachter aan het paleis van dien Koning werd hij nog niet.

Maar *dit* heeft het Kerstfeest wel, dat het de gedachten van 's Heeren volk weer verzamelt, en weer sterker op Immanuël richt. Het Kerstfeest verwijt u met genezende, wijl beschamende, kracht, dat ge anders zoo jammerlijk weinig met uw ziel en zinnen bij Immanuël verkeerdet. Het dwingt u, om door saamtrekking van uw inwendig leven in de aanschouwing van het Kindeke dat geboren werd, iets althans van wat verzuimd werd, in te halen. En ook het vermaant u, om niet weer straks,

---

Het Kerstfeest.

De door God ingestelde feesten van het Oude Verbond behoorden tot de ceremonieele wetten en vielen weg, toen de Heere Jezus in de wereld kwam en de ceremoniën in Hem vervuld werden. De eerste Christenen hebben ook geen enkel feest gevierd, want in het Nieuwe Testament is daarvan geen sprake. Slechts den rustdag hielden zij, den eersten dag der week, die hun Sabbat werd. Wel maakten zich de predikers nog vaak den zevenden dag naar de Synagogen op, doch dit geschiedde slechts, om te beter gelegenheid te hebben de Joden te vermanen, hunnen beloofden Messias te zoeken en te erkennen in den Christus, die tot het zijne was gekomen.

Eerst later, na den tijd der oude Apostelen ongetwijfeld, kwam de begeerte bij de kerk des Heeren op, om eenige feestgetijden te hebben, verbonden aan een of andere groote gebeurtenis van het leven des Heeren Jezus. Zoo ontstonden de Christelijke paasch- en pinksterfeesten het eerst en later het kerstfeest. Voordat dit feest ingesteld werd, hadden velen sich reeds bezig gehouden met de vraag, wanneer de Heere Jezus zou geboren zijn. Eerst was de 6e Januari de dag, waarop de Heere in het vleesch verschenen zou zijn. Men ging bij deze vaststelling uit van de tegenstelling des eersten en des tweeden Adams. De eerste Adam is geboren op den eersten dag van het eerste jaar der wereld, zeide men, dus ook de tweede Adam op den 6en dag van het jaar. Anderen hielden den 25en December voor den geboortedag van den Christus. Hij moest in den winter vallen, op grond van Hag. 2:19, meende men en zoo kwam men op den 25en der Decembermaand, omdat die dag gelegenheid gaf, om te spreken van Christus als van de Zonne der gerechtigheid, die evenals de zon in de natuurlijke wereld van dien dag af toenam in kracht.

Dezen laatsten datum is later door de geheele kerk in het Oosten en Westen aangenomen, en toen het kerstfeest omstreeks het jaar 361 werd ingesteld, baatte het weinig, of er ook waren, die het feest als iets nieuws en ongewoons verwierpen. Men riep elkaâr op het kerstfeest toe: »Dit is de dag, dien de Heere ons gegeven heeft. Dat wij ons verblijden en vroolijk zijn! Met hem vangt de duisternis aan af te nemen, en de lengte der nachten krimpt, en het geschiedt niet door toeval, o broeders, dat dit feest in dit gedeelte des Jaars invalt; neen, de natuur verkondigt daardoor een geheimvollen samenhang met de geboorte van Jezus. Zij schijnt als het ware uit te roepen: o, Mensch, wend uwe aandacht op het verborgene! Gij ziet, dat de nacht zijne grootste lengte heeft verkregen en niet kan toenemen, maar ook niet kan stilstaan. Gedenk den nacht uwer zonden, die ook zijn hoogste toppunt bereikt had en niet verder kon gaan; heden is hij tot stilstand gebracht, opdat hij niet voortga. Gij ziet het machtiger licht en de hooger staande zon (Christus.) Denk aan de stralen des Evangelies, dat de gansche aarde verlicht." Ook Augustinus liet zich aldus hooren: »Wij waren duisternis toen wij in ongeloof leefden, en naardien het ongeloof zelf, dat als een nacht de gansche wereld bedekte, minderen moest toen het geloof aangroeide, daarom ook vangt de nacht aan op den dag der geboorte van Jezus af te nemen en de dag toe te nemen. Derhalve houden wij dezen heilig, niet als de ongeloovigen om de zichtbare zon, maar om Hem, die de zon gemaakt heeft."

Veel waarde begonnen de latere Christenen aan het kerstfeest te hechten. Men onthielt zich van dagelijkschen arbeid; slaven zelfs moesten rusten, opdat ook zij zich verheugen zouden »in de ongedachte weldaad, welke voormaals den sterveling was aangebracht" door de komst van Gods Zoon in het vleesch. Trouw gingen de gemeenten naar hare bedehuizen op, en dan bad en zong men en hield men Avondmaal met elka der »opdat men als met de ster naar Bethlehem zou reizen, met de wijzen aanbidden, met de herders het nieuwe licht aanschouwen en met de engelen Gode het lied ter eere zingen."

Toen het Christendom naar onze landouwen werd overgebracht en de kerk des Heeren hier geplant, werd er ook het kerstfeest tot eere gebracht. Vier dagen duurde het toen.

Daar kwam de reformatie. Zij trok in 1572 onze erve binnen. De kerk werd gereformeerd, en op een der eerste Synoden, die van 1578, te Dordt gehouden, kwamen de kerken overeen het kerstfeest met de andere feestgetijden af te schaffen. Alleen de Sabbat zou blijven. Lang heeft dit besluit niet bestaan. Wellicht is het nooit uitgevoerd. Immers was het verzet van de gemeente tegen de afschaffing van het kerstfeest te groot, zoodat de Synode van 1581 te Middelburg het weer herstelde. Oorspronkelijk duurde het één dag, later twee dagen.

Sinds is geene poging meer aangewend om den feestdag af te schaffen, behalve door den bekenden leeraar Koelman, die weigerde op den kerstdag te preeken, tenzij hij op eenen Zondag viel. Zijn verzet heeft weinig gebaat; veeleer heeft het hem schade gedaan.

Wij hebben 't kerstfeest dus behouden en gedenken de geboorte van Christus, evenals Lodestein dat deed in zijne liederen, waarvan wij hier een meedeelen.

De lofzang der Engelen

Lof en prijs en eeuwig Eer
Zij den Heer;
Eenig' oorsprong aller dingen,
Die uit enkel goedigheid
Dit bereid.
Laat der heemlen hemel zingen.

Heil en rust en vrede blij,
D' aarde zij,
Nu de hemel die komt brengen:
Nu 't behagen in den mensch
Gaat naar wensch.
Laat der heemlen hemel zingen.

De Gaay Fortman.